

POT V JUGOSLAVIJO

Tovariš Togliatti je v reviji Rinascita objavil uvodnik z naslovom «Pot v Jugoslavijo». Iz tega uvodnika povzemamo nekatere najvažnejše odlomke.

«Srečanje z voditelji Zveze komunistov Jugoslavije», piše Togliatti, «nas usmerja v razmišljanje o problemih, ki se ne nanašajo samo na to organizacijo, ampak na celotno mednarodno delavsko gibanje, na njegovo nedavno zgodovino in na nekatere najvažnejše probleme sedanje dobe.»

Zatem Togliatti razmotriva o problemih, ki so bili v zvezi z burnim prelomom leta 1948 in omenja ostre diskusije, ki so bile v zvezi z delavskim samoupravljanjem v izgradnji socialističnega gospodarstva. Nadalje pa pravi, da se je o okoliščinah, ki so privedle do preloma leta 1948 že mnogo govorilo, da je bila izključitev Jugoslavije sprejeta brez razpravljanja in zaradi discipline ter da kljub temu, da se je že mnogo govorilo o vseh teh problemih, razprava ni še zaključena.

Po teh ugotovitvah se tov. Togliatti dotakne jugoslovanskega razvoja po letu 1948 in poudarja zlasti dva faktorja. Prvi faktor je bila tesna povezanost z ljudskimi množicami, ki so v zelo veliki večini podpirale komuniste in bile pripravljene ak-

tivno sodelovati na novi demokratični podlagi gospodarske izgradnje. Drugi faktor pa so težave, ki jih je ustvarila razcepitev leta 1948 in ki so zahtevala temeljito proučitev in izkoriščenje vseh možnosti gospodarskega razvoja tako znotraj države kakor tudi v mednarodnih odnosih. Rezultat medsebojnega prepletanja teh dveh faktorjev je uspeh v utiranju novih poti v izgradnji jugoslovanske socialistične družbe. Nato Togliatti poudarja: «Za ta uspeh je treba priznati zaslugo jugoslovanskim tovarišem, ker niso klonili niti v najtežjih trenutkih in ki so šli preko vseh groženj in laskanja ter odločno vztrajali pri socialističnih perspektivah.»

Togliatti nadalje poudarja, da ne bi bilo pravilno misliti, da jugoslovanska pot pri reševanju gospodarskih in državnih problemih obvezno velja v vseh razmerah. Vendar pa odločno zavrača polemike Kitajcev proti Jugoslaviji ter meni, da so postali napadi še bolj srditi po uspehih, ki jih je dosegla Jugoslavija, katera si je z lastno iniciativo pridobila simpatije in priznanja tudi med novimi osvobojenimi državami. Ta jugoslovanska pobuda, piše Togliatti, je bila koristna in je dala vrsto pozitivnih rezultatov za stvar razumevanja med narodi, za popuščanje napetosti v svetu in za socializem.

Svoj članek Togliatti tako-le zaključuje: «Z razširjanjem in krepitvijo socialističnih držav se razvija tudi njihova mednarodna dejavnost na veliko bogatejši in raznolikejši način kot v preteklosti. Dandanes ni mogoče, da bi se socialistični svet omejil na en sam blok. Raznolikost položajev in iniciativ v politiki boja za miroljubno koeksistenco in za izgradnjo nove družbe, je docela združljiva z notranjo in mednarodno solidarnostjo socialističnih držav, še več, to je ena izmed poti za dosego priznanja in novih odnosov na vseh kontinentih in na vseh področjih.»

V soboto, 8. februarja
ob 15. uri
bo v dvorani „Di Vittorio“
v Trstu

POKRAJINSKI KONGRES A.N.P.I.

(Vsedržavnega združenja partizanov Italije)

Kongresa se bo udeležil tudi predsednik vsedržavnega združenja

Arrigo Boldrini

DELO

ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA
VIA CEPPE 9
TRIESTE (312)

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

II. deželna konferenca KPI

V soboto in nedeljo, 25. in 26. januarja je bila v Trstu II. konferenca komunistov dežele Furlanije-Juljske krajine. Na njej so razpravljali o številnih problemih dežele, o programu za njen gospodarski in socialni razvoj ter o smernicah bodoče borbe, ki jo bodo vodili skupno z ostalimi regionalističnimi silami. Na tej konferenci je bila postavljena tudi osnova programa, s katerim se bo KPI predstavila na bližnjih deželnih volitvah.

Ta konferenca je imela izredno velik pomen in je naletela na velik odmev v javnosti. Bila je tudi prva politična manifestacija po odobritvi deželnega volilnega zakona, ki ga je tudi senat odobril ravno pretekli teden.

Na konferenci je bil izvoljen tudi nov deželni komite KPI.

Iz govora ki ga je imel tov. Pajetta

Zaključni del II. deželne konference KPI se je vršil v kinu «Arcobaleno». Tu je govoril tudi predstavnik osrednjega vodstva KPI poslanec Giancarlo Pajetta. Iz njegovega govora, ki ga je poleg delegatov in povablencev pozorno poslušala številna množica — saj je bila prostorna dvorana do zadnjega kotička napolnjena — povzemamo naslednje odlomke:

Ustanovitev samoupravne dežele Furlanije - Juljske krajine je važna pridobitev. Ustanovitev te dežele pomeni uveljavi-

tev še enega člana republiške ustave. Toda brez odločne zahteve in borbe komunistov bi dežela še danes ne bila ustanovljena. Partija je mobilizirala vse svoje sile v ta namen. Dežela nam nikakor ni bila podarjena. Dosegli smo jo po dolgih in težkih borbah. Dejstvo je, da so glasovi komunistov v parlamentu odigrali svoj veliki delež. Danes, ko je dežela dokončno ustanovljena se postavlja pred nas naloga, da dosežemo še to, da bo začela stvarno funkcionirati.

Z ustanovitvijo samoupravne dežele so prebivavci Furlanije in Juljske krajine dobili v roke učinkovito sredstvo v borbi za nove demokratične pridobitve.

V nadaljevanju svojega govora je tov. Pajetta govoril o pomenu nove dežele. Med drugim je dejal, da je pomen nove dežele mnogo večji, kot bi se na prvi pogled komu lahko zdelo in kot se to prav gotovo zdi tistim, ki radi obujajo spomine na preteklost.

Dežela Furlanija - Juljska krajine ima dejansko evropski pomen. Evropa je mnogo večja od področja Skupnega evropskega tržišča in ta Evropa ne pozna mejnih pregrad. Zato je tudi funkcija nove dežele velikega pomena.

Tovariš Pajetta je nato govoril o levem centru v Italiji. Dejtal je, da sedanja vlada nima povsem jasnih stališč glede deželne avtonomije. Ne gre za to, da bi z novo deželo dobili še nek organizem, še eno provinco in še enega prefekta. Mi tega nočemo in vi tega ne potrebujete. Pač pa je potrebna deželna vlada, ki bo znala vla-

dati in ki bo sposobna dati življenje novi demokraciji v deželi.

V zvezi s problemi miru je tov. Pajetta nadalje dejal: začetek dialoga o miru se je začel. Mi smo že med zadnjo volilno kampanjo postavljali v ospredje to vprašanje. Zahtevali smo odvritev vojne nevarnosti, odstranitev atomskega orožja; postavljali smo se proti ponovni oborožitvi Zahodne Nemčije in proti njeni soudeležbi v atomski oborožitvi. Toda danes se govori tudi o tem, da bodo pri nas 25 vojnih ladij opremili z atomskim orožjem. To se pravi, da ne bo niti enega kotička našega morja, kjer ne bi obstajala atomska nevarnost. Kako naj bi potemtakem molčali, kako naj bi ne intervenirali dokler je še čas, zlasti še, ako pomislimo, da ni vlada dala prav nobenega jamstva v tem pogledu! Danes se že v teku manevri zato ni mogoče več razpravljati o tem, ali bi atomska oborožitev predstavljala nevarnost ali ne. Zato, ne le, da imamo pravico intervenirati, imamo tudi dolžnost, zakaj mi nočemo biti postavljeni pred izvršeno dejstvo.

Ko smo zahtevali, naj vlada vodi politiko nevtralnosti, nismo zahtevali pravico, da vodimo politiko zase. Nevtralnost smo zahtevali zato, ker se zavedamo, kaj ta pomeni. In tega se zavedajo tudi druge politične sile, tega se zaveda socialisti in tudi široke plasti katoli-

(Nadaljevanje na zadnji strani)

O deželni konferenci komunistov poročamo tudi na 3. 4. in 6. strani.

Zaključni del deželne konference KPI je bil v kinu «Arcobaleno», kjer je govoril tudi član osrednjega vodstva KPI tovariš Giancarlo Pajetta

Stavka državnih nameščencev

Spošna stavka državnih nameščencev, ki je bila v sredo, je popolnoma uspela. Stavkalo je nad milijon ljudi. To so bili železničarji, šolniki, poštni nameščenci idr. Zaradi stavke so bila šole zaprte, vozil ni noben vlak poštna in brzojavna služba pa je delovala le delno.

Centralni komite KPI je odobril resolucijo, s katero potrjuje solidarnost komunistov z zahtevami po izboljšanju prejemkov in po reformi javne uprave, ki so jih postavili sindikati ter izraža upanje, da bi vlada spremenila svoje stališče in omogočila naglo rešitev spora, tako, da bo zajamčena temeljita reforma državnega ustroja, ki bo temeljil na decentralizaciji in krajevnih avtonomijah.

Vlada «levega centra» je skušala celo v zadnjem trenutku preprečiti stavko ali pa jo vsaj odložiti, kar pa ji ni uspelo. E tem je vlada še enkrat pokazala, da ne razume politične vsebine sindikalnega spora. Državni nameščenci niso stavkali kar tjavendan, marveč zato, ker ho-

čejo doseči izboljšanje plač. Jasno pa je, da je obenem z izboljšanjem plač potrebna in nujna tudi splošna reforma državne strukture. Le tako bo mogoče doseči stabilnost ter uspešno zajeziti naraščanje draginje.

Delegacija ZKMI iz Trsta je obiskala Slovenijo

Pretekli teden je bila na obisku v Sloveniji delegacija Zveze komunistične mladine iz Trsta. Delegacija, ki je bila gost Centralnega komiteja Zveze mladine Slovenije, je vodil sekretar Sergio Perini.

PRIHODNJA ŠTEVILKA «DELA» IZIDE V PETEK, 21. FEBRUARJA.

Ivan Regent osemdesetletnik

24. januarja je tovariš Ivan Regent dopolnil 80 let življenja. K temu visokemu jubileju so mu čestitali najvidnejši voditelji ZKJ, pa tudi tovariš Togliatti, skupno z ostalimi člani delegacije KPI, ki je bila na obisku v Jugoslaviji. Čestitke so poslali tudi udeleženci II. deželne konference KPI, ki je bila v nedeljo v Trstu in vodstvo Avtonomne tržaške federacije KPI. Čestita mu tudi «Delo».

Življenje in delovanje tov. Ivana Regenta je tesno povezano z življenjem in delovanjem delavskega gibanja v Trstu in vsej naši deželi, z razvojem politične zavesti in kulturne ravni Slovencev še posebej.

Otroška in mladostna leta so bila za Regenta težka. Kontovel, kjer se je rodil 24. januarja 1884, mu je nudil le ljudskošolsko izobrazbo. Trst bi mu lahko dal kaj več izobrazbe, toda od kod dobiti sredstva za šolanje proletarskega otroka? Tako Regentu ni preostalo nič drugega, kakor, da se je kot trinajstletnik zaposlil. Tako je že zelo zgodaj okusil težko življenje tržaškega proletarca, saj ni poznal drugega, kakor delo od ranega jutra do poznega večera. Kdaj se je pri tem izobraževal, nam ostane pravzaprav nepojasnjeno. Prvo politično delo je bilo raznašanje lista 'Rdeči prapor'. V tem času je objavil tudi svoj prvi sestavek pod naslovom 'Na sejmju'. Tako piše Ivan Kreft o mladosti Ivana Regenta.

Ivan Regent se je vključil v delavsko gibanje, ko je bil še zelo mlad. Njegove izredne sposobnosti so mu omogočile, da je kmalu prevzel odgovorna mesta v političnih organizacijah tržaških delavcev, in kot osemindesetletnik je bil med ustanovitelji Komunistične partije Italije (na kongresu v Livornu leta 1921).

O prvem obdobju Regentovega političnega udejstvovanja je dr. Jože Potrč zapisal to-le:

«Čprav je Regent prav pri ustanovitvi KPI in pozneje igral zelo vidno vlogo, je vendar težišče njegovega dela in njegovih uspehov predvsem v dobi Druge internacionale do leta 1914, ko je šlo delavsko gibanje v širino, kar je po Oktobrski revoluciji koristilo nadaljnji poglobitvi teoretičnega znanja in hitremu revolucioniranju delavskega razreda. Zelo prav ima Regent, ko pravi, da moramo poznati tudi 'tiste klice, iz katerih je zrastle sedanje tako veličastno socialistično in komunistično gibanje'. Poznati moramo in seveda tudi spoštovati in ceniti vse napore, vsa iskanja, zbiranja sil in tudi vse drobno delo. Kako veliko delo je bilo potrebno za zorenje delavskega gibanja in za njegovo usposabljanje za prevzem oblasti in odgovornosti za nadaljnji družbeni razvoj, in za rešitev težkih zgodovinskih nalog, si jih lahko predstavljamo le, če si predočimo burno zgodovino zadnjih šestdeset let.»

Ivan Kreft pa tako-le izpopolnjuje gornje stavke:

«Nihče od tržaški delavcev se ni tako naglo povzpел na vodilno mesto, kot se je Regent. Toda prva svetovna vojna je paralizirala delavsko gibanje in prizadela tudi Regentovo poli-

tično udejstvovanje. Leta 1915 je bil mobiliziran in s tem izoliran od tržaškega proletariata. Po vojni so se začele težave celo stopnjevati, začelo se je močno fašistično gibanje, katerega teror je bil osredotočen prav na Trst in proti tistemu delu gibanja, ki mu je stal na čelu Regent, zato je moral leta 1927 emigrirati v Ljubljano, da ga ne bi fašisti zaprli, kakor so Srebrniča in druge. Oktobra 1929 so ga izgnali tudi iz Jugoslavije. Prek Dunaja se je zatekel v Pariz, toda že konec 1930. so ga izgnali tudi iz Francije. Iz Brus-

Ivan Regent

lja je odpotoval v Sovjetsko zvezo.

V Moskvi je bil Regent načelnik jugoslovanskega oddelka pri založbi tujezične literature, poleg tega je več let predaval na slovenskem oddelku komunistične univerze. Pisal je o vprašanjih jugoslovanske manjšine in podobnih v 'Lo stato O-

(Nadaljevanje na zadnji strani)

Težave Konga

Tuje družbe še vedno ropajo bogastvo dežele in vse špekulacije so jim dovoljene

Ni ravno običaj, da državni voditelj poziva v svojem govoru državljanke na «pravo križarsko vojno» in da potem celo z osebnim zgledom spodbuja k anarhiji. Toda v Kongu, kjer se je to nedavno zgodilo, je še marsikaj čudnega in najnovejša akcija premiera Adule niti ne prese- neča. Zakaj položaj jo je skoraj da zahteval.

Adula je namreč pozval v svojem govoru vse gospodinje, naj prično s križarsko vojno proti črnoborzi- jancem in vsem, ki navijajo cene prehranbenim in drugim artiklom široke potrošnje. Po govoru pa se je Adula ogrnil s plaščem in si sam ogledal cene na tržnici. Poročajo, da so bili prizori kaj nenavadni.

Nekateri trgovci na tržnici v Leopoldvillu so namreč prepoznali «ne- zaželenega kupca», zbrali svoje blago in zbežali. Drugi so naskrivaj razobesili nove cene. Toda velika skupina Kongožanov, ki je spremljala premiera, je silila trgovce, da pokažejo prave cene in jih včasih tudi kar na mestu «malo kazno- vala».

V svojem naslednjem govoru je Adula že rezumiral tisto, kar je videl na tržnici: Cene, ki so deset- krat višje od normalnih, tehtnice, ki ponekod kažejo samo polovico stvarne teže, skoraj popolno poživ- ganje na cene, ki jih je za nekatere vrste blaga predpisala vlada.

Adula je hkrati tudi obljubil, da bo vlada posvetila več pozornosti boju proti inflaciji, ki je že ripe- ljala kongoško gospodarstvo na rob propada. Skoraj tristo odstotni de- valvaciji kongoškega franka je nam- reč takoj sledilo večkratno poviša- nje cen artiklov široke potrošnje in hrane.

Z devalvacijo je kongoški frank sicer dobi dvojno vrednost — 180 frankov za dolar pri prodaji tuje valute in 150 frankov za dolar pri nakupu — in vlada upa, da bo iz razlike dobila tista sredstva, ki naj bi ji pomagala zmanjšati proračun- ski deficit. Toda le malo je verjet- no, da ji bo tudi uspelo, pa čeprav je dobila iz tujine še kakih 13 mi- lijonov dolarjev pomoči. Deficit namreč prihaja kot posledica obzir- ne Adulove politike, s katero se ne

upa zameriti nobeni strani, tako do- ma kot v tujini in zaradi katere velike tuje družbe, ki izkoriščajo prirodno bogastvo te afriške države, še vedno odvajajo smešno maj- hen del svojih dobičkov v državno blagajno.

Kongo je lahko neodvisen, toda dokler ne najde rešitve svojega naj- večjega problema, ki mu pravijo na kratko UMHK, pomeni ta neodvis- nost samo prebijanje iz ene težave, v drugo. UMHK pa so kratice za Union Miniere du Haut Katanga. In

(Nadaljevanje na zadnji strani)

Problem Cipra

Ciper doživlja hudo krizo. Ta utegne biti dolga in mučna, podobna krizam Irske, Južne Tirolske, Kašmirja, Alzacije in Lorene.

Osrednje vprašanje je, kakšen status naj ima ta sredozemski otok. Naj še naprej plava med Grčijo in Turčijo, pri tem pa upošteva še interese Britanije, ali pa naj zaplava v popolnoma samostojne vode?

Ciprski zunanji minister Spiros Kiprianos je pred nedavnim v Ate- nah razložil program vlade v treh točkah:

1. popolnoma neodvisna ciprska država, a v okviru Commonwealtha;
2. vlada na osnovi demokratičnih načel, se pravi vlada večine (se- stavljena od Grkov);
3. garancija turški manjšini.

Predlog Kiprianosa predvideva: revizijo londonskih in žiriških sporazumov ter razveljavitev sporazu- ma o garancijah, ki omogočajo Grči- ji, Turčiji in Britaniji, da skupno ali enostransko intervenirajo na o- toku. «Intervencija je v nasprotju s konceptom neodvisne države» — poudarja Kiprianos.

Program ciprske vlade ne bi bilo težko uresničiti, ko bi šlo le za dia- log Atene-London, ko ne bi bilo Turčije, se pravi turške narodne manjšine.

Ko je preteklega decembra Makar- ios sporočil, da «odpoveduje pogodbo o garancijah in o vojaški zvezi z Grčijo in Turčijo», je prišlo na otoku do prave eksplozije. Turki so branili svoje ljudi, svoje mestne četrti, Grki svoje in bilanca je bila strašna: 200 mrtvih. Vlada je izgu- bila kontrolo nad otokom, grozilo je, da se bodo spopadi razširili v pravo državljansko vojno in da bo- do stare politične strasti zopet iz- bruhnile.

Kakšna je bila reakcija na Makar- iosove predloge?

V Atenah so jih sprejeli z vidnim zadovoljstvom, saj bi dobila cipr- ska večina, se pravi Grki, vso oblast v svoje roke. Bali so se le, da bi poskušali Turki intervenirati. Res, ti so izvedli nekaj demonstrativnih

premikov na morju, njihove vojne ladje so se pojavile celo v ciprskih teritorialnih vodah, vendar je bil to le politični pritisk tako na Makar- iosova kot na Atene, češ, ne pre- naglite se! —

V Ankari so bili šokirani, čeprav so vedeli za Makariosove načrte. Oživel so koj star predlog o delitvi otoka. Toda ta še ni nikoli po- menila primerne rešitve. In to zgo- dovina, tudi najnovejša, zgovorno potrjuje.

Delitev Irske, Koreje, Vietnam, Indokine — same tragedije. Naj- bolj tragičen primer delitve je brez dvoma Palestina, najbolj usoden In- dija, najbolj boleč Nemčija. Sam Kiprianos je odločno odklonil vsa- ko razpravo o delitvi otoka.

Angleži skušajo «ohraniti mir»

V Londonu so skušali «ohraniti mir», kakor vedno. Postavili so se na stališče: Britanija naj postane razsodnik! Britanci so vedeli, da njihove pozicije niso ogrožene: «Ne gre za spremembo statuta britanskih oporišč na Cipru» — je izjavil Ki- prianos v Atenah.

In še nekaj, na otoku so se že v prvih dneh pojavile nove britan- ske čete. V kritičnih trenutkih se vedno izkrcajo.

Oči prebivavcev Cipra so zdaj uprte v London, kjer skušajo prese- kati gordijski voz. Prva poročila so bila vse prej kot ohrabrujoča. Kar poglejmo malo bliže: Na Ci- prju živi 79 odstotkov Grkov in 18 odstotkov Turkov, ostali so Arabci, Maltežani itd. To je torej plus za Atene.

Kibris, kakor pravijo Turki cipr- skemu otoku, je oddaljen le 60 km od anatolske, t. j. od turške obale in kar 600 km od Aten. S severnih robov Cipra se vidijo ob lepem vremenu zasnežene gore Taura. To je pa plus za Ankaru.

Cyprus, kakor pišejo Angleži je edina britanska baza med Malto in Adenom, ta pa je že na skrajnem jugu Arabskega polotoka. Letos ma- ja bo postala tudi Malta neodvisna. Za Britanijo bo s tem nastal nov problem.

Nova rešitev bo morala nujno upoštevati vse te in še druge mo- mente. Ciper je bil vedno del grške skupnosti, čeprav formalno ni ni- koli pripadal grški državi. Je pa tudi edini otok v Sredozemlju, kjer se je še obdržala turška etnična skupina.

Ob proglasitvi neodvisnosti so se Grki in Turki sporazumeli o razde- litvi mest v upravi, vojski, orožni- štvu. Ta ključ je bil za Turke kar ugoden, saj jim je nudil več, kot bi lahko zahtevali po čisto številč- nem kriteriju. V vojski so imeli n. pr. kar dve petini svojih efek- tivov.

Samo sožitje je poročstvo za mir

Toda o kakem sodelovanju obeh etničnih skupin ni bilo niti govora. Grki so vedno gledali proti Atenam Turki pa so hodili na posvetovanja v Ankaru.

O kakšni ciprski nacionalni zave- sti ni mogoče govoriti. Dovolj je, da pomislimo, koliko generacij se je moralo pomešati med seboj v Združenih državah, kako dolg pro- ces je bil to v Libanonu, da Irci še niso pozabili na svoje keltsko po- reklo.

Londonska konferenca bo imela težko nalogo. Ne gre samo za med- narodni status ciprskega otoka, gre za več, za to, ali bo prišlo na Ci- prju do resničnega sožitja med eno in drugo skupino. Le to bo trajno poročstvo za mir. Le v novi atmosferi se lahko začne novo življenje na Cipru.

M. O. — «Naši razgledi»

Sovjetsko-kubansko prijateljstvo

Fidel Castro je pred kratkim obiskal Sovjetsko zvezo. Sporočilo, ki so ga objavili ob zaključku nje- govega obiska v Moskvi, pravi, da so razgovori potrdili enakost gle- dišč v vseh vprašanjih, o katerih so govorili. Sporočilo, med drugim, poudarja: Sovjetska zveza in Kuba ugotavljata, da je do neke mere popustila mednarodna napetost, kar je rezultat aktivnega uveljavlja- nja leninistične politike miroljubne koeksistence, da pa je zaradi napa-

dalne politike militarističnih krogov ZDA še vedno napeto ozračje na področju Karibskega morja. Sporo- čilo nadalje poudarja, da je Kuba pripravljena storiti vse potrebno, da bi navezala dobre sosedstvene od- nose z ZDA in to na podlagi načel miroljubne koeksistence držav z različnimi družbenimi sistemi, So- vjetska zveza pa bi, v primeru nap- pada, z vsemi razpoložljivimi sred- stvi pomagala Kubi.

II. konferenca komunistov Furlanije-Juljske krajine

Za gospodarski in socialni razvoj dežele za miroljubno koeksistenco in enakopravnost Slovencev

Iz tajniškega poročila ki ga je podal tov. Bacicchi

Iz tajniškega poročila, ki ga je na II. deželni konferenci KPI podal tovariš Silvano Bacicchi, povzemamo naslednje:

Tri in pol leta so minila odkar je bila prva deželna konferenca KPI v Trstu. Ta leta so bila polna aktivnosti, političnih iniciativ, borb in tudi uspehov. V času, ki nas loči od prve konference je samoupravna dežela Furlanija-Juljska krajina postala stvarnost. Posebni statut dežele je bil dokončno odobren od obeh vej parlamenta in danes stoje pred nami prve deželne volitve. Vse to nedvomno predstavlja velik uspeh enotne borbe ljudskih množic, kajti ustanovitev samoupravne dežele ni koncesija nikogar. Z ustanovitvijo dežele je bil uresničen še en člen republiške ustave, ki je sad Odporniškega gibanja, v katerem so dali naši ljudje, Italijani in Slovenci, izredno velik doprinos. In dejstvo, da je bila dežela ustanovljena šele letos, t. j. več kot dvajset let po zlomu fašizma, potrjuje, koliko ovir so morale regionalistične sile premagati, predno so dosegle svoj cilj. V tej borbi je bil delež komunistov odločilnega pomena. Mi smo bili prisotni v vseh borbah, tako množičnih kot lokalnih, tako v krajevnih upravah kot v parlamentu. Pomniti moramo namreč, da je parlament začel razpravljati o deželnem statutu prav po zasluzi odločne zahteve komunistov.

Dežela je danes stvarnost in komunisti smo zopet prvi, ki razpravljamo o problemih novoustanovljene dežele, o zahtevah našega prebivalstva, o platformi za nastop na bližnjih volitvah.

Dežela Furlanija - Juljska krajina se nahaja ob meji ne le med dvema državama, temveč

med dvema svetovnjima sistemoma; na meji med kapitalističnim in socialističnim svetom. Zato je ta meja zelo občutljiva tako v pogledu dobrih kot slabih mednarodnih odnosov. To med drugim potrjuje tudi preteklost. To poudarja tudi vsakdo, ki proučuje vzroke nepovoljnega ekonomskega razvoja in pojave določenega nazadovanja.

Danes je naša dežela podvržena bremenom vojaških služnosti. Zaradi teh služnosti je na številnih področjih vsak razvoj nemogoč. Zaradi teh služnosti ne morejo niti nekatera mesta, med katerimi sta tudi Videm in Gorica, realizirati svojega regulacijskega načrta. V sedanjih pogojih se Trst, kot naravno pristanišče za široko zaledje, ne more razvijati. To pristanišče, ki je bilo nekoč najvažnejše v sredozemskem področju in ki je bilo pred 50 leti večje od Genove, vedno bolj propada. Danes je Trst med zadnjimi v vrsti italijanskih pristanišč. In kot bi vse drugo ne bilo dovolj se je ostalim oviram, ki onemogočajo Trstu, da bi ponovno zaživel, pridružilo tudi Skupno evropsko tržišče, s tem, da nudi prednost drugim pristaniščem, zlasti tistim na Severu.

Potrebni so novi odnosi z vsemi državami

Za razvoj Trsta pa je potrebna nova v resnici evropeistična politika, ki naj temelji na novih odnosih tudi do socialističnih držav v Evropi in Aziji in tistih afriških držav, ki so šele pred nedavnim dosegle svojo neodvisnost. Potrebna je predvsem nova zunanja politika, politika miroljubne koeksistence in miru.

Toda povezovanje z «atlantsko politiko», proglašanje zve-

Tovariš Silvano Bacicchi bere tajniško poročilo

stobe «atlantski lojalnosti», pristopanje k «multilateralni obožitvi NATO» prav gotovo ne služi tistemu, kar je potrebno za razvoj tržaškega pristanišča in za napredek gospodarstva vse dežele. Zato je potrebna nova, avtonomna zunanja politika, kakor je med drugim poudarjeno v sporočilu, ki je bilo objavljeno po obisku delegacije KPI v Jugoslaviji, potreben je pakt o nenapadalnosti med dvema blokoma, potrebna je deatomizacija Jadrana, potrebno je priznanje LR Kitajske.

Dežela Furlanija - Juljska krajina ne pozna homogenosti v gospodarskem in socialnem pogledu in razmere, ki vladajo v mestih, so povsem različne od razmer na podeželju. Nekatera področja na Tržaškem in Gorishkem so gospodarsko razvita, so pa tudi obsežna področja Furlanije dosti premalo razvita. Kmetijstvo na vseh področjih stalno nazaduje in emigracija je še vedno stalni pojav. To zelo zgovorno potrjuje, da ta dežela ne pozna «gospodarskega čudeža».

Pozitivni predlogi sindikatov

V programu sedanjega levega centra ne vidimo teženj po odpravi ovir, ki preprečujejo razvoj in ne teženj po spremembi mehanizma kapitalističnega kopičenja. Zato so potrebne spremembe, potrebni so novi krediti za državno industrijo in pomorstvo, za pospeševanje kmetijstva in obrtništva; potrebna je uresničitev načrtov, ki jih je izdelala in predložila CGIL.

Sindikati so dolžni, da v okviru avtonomije, ki jo imajo, razvijajo vlogo primarnega pomena.

V Rimu razpravljajo o ekonomskem programiranju. KPI in CGIL sta kritizirala dejstvo, da so vzeli za osnovo v tej razpravi poročilo Saraceno, saj to

poročilo ne more služiti pravilni rešitvi problema dežel. Toda neglede na to, takšno mnenje imajo druga politična gibanja o tem poročilu, jih vendar vabimo, naj sodelujejo pri elaboraciji programa za razvoj dežele, ki bi moral biti odobren že letos. Pri tem pa pripominjamo, da regionalistične sile ne morejo soglašati s tem, da samo centralna vlada postavlja cilje in določa ukrepe za njih uresničitev. Tudi dežela bo morala postaviti svoje probleme in svoje zahteve. Zato bomo predlagali v bodočem deželnem svetu, da se ustanovi inštitut za ekonomska in socialna proučevanja. Ta inštitut bo moral biti odprt vsem in v prvi vrsti krajevnim ustanovam, sindikatom, zadrugam, kmečkim organizacijam, združenjem obrtnikov, kakor tudi znanstvenim in prosvetnim delavcem.

Iniciative in cilji komunistov

Sprejeli bomo iniciative za uresničitev največje decentralizacije in za podelitev najširše oblasti občinam in pokrajinam. No področju kmetijstva bomo zahtevali tako politiko, ki naj da zemljo tistemu, ki jo obdeluje, ki naj podpira razvoj združništva. Zahtevali bomo tudi novo kreditno politiko in tak deželni urbanistični načrt, ki bo onemogočil špekulacije pri gradnji stanovanjskih hiš. Zahtevali bomo tudi neoviran razvoj italijanskega in slovenskega šolstva, strokovno izobrazbo itd.

Cilji naše politike so: večja zaposlitev, zmanjšanje emigracije, dvig življenjske ravni, zboljšanje plač. Toda za uresničitev teh ciljev je potrebno najširše sodelovanje političnih sil. Potrebno je razbiti blok velikih monopolov, kapitalistov in agrarcev. Zato je potrebna najširša enotnost med demokratičnimi in socialističnimi silami

in enotnost med Italijani in Slovenci.

Tov. Bacicchi je govoril tudi o problemih Slovencev ter poudaril, da se bo partija še nadalje borila za popolno enakopravnost naše narodne manjšine.

Pozdrav CK ZKS

V imenu delegacije Zveze komunistov Slovenije je na konferenci spregovoril tov. Tine Remškar, član CK ZKS. Izrazil je zadovoljstvo, da lahko prisostvuje konferenci ter se tako od bližje seznanja z aktualnimi problemi, o katerih razpravljajo komunisti Furlanije-Juljske krajine. Zatem je poudaril, da komunisti Italije in Jugoslavije delujejo v različnih pogojih, da pa so cilji, za dosego katerih delujejo, v bistvu eni in isti, to so problemi miru in socializma. O teh problemih so razpravljali tudi med nedavnim obiskom delegacije KPI, ki jo je vodil tovariš Togliatti v Jugoslaviji. Poudaril je nadalje, da so komunisti v Jugoslaviji in delovni ljudstvo na splošno

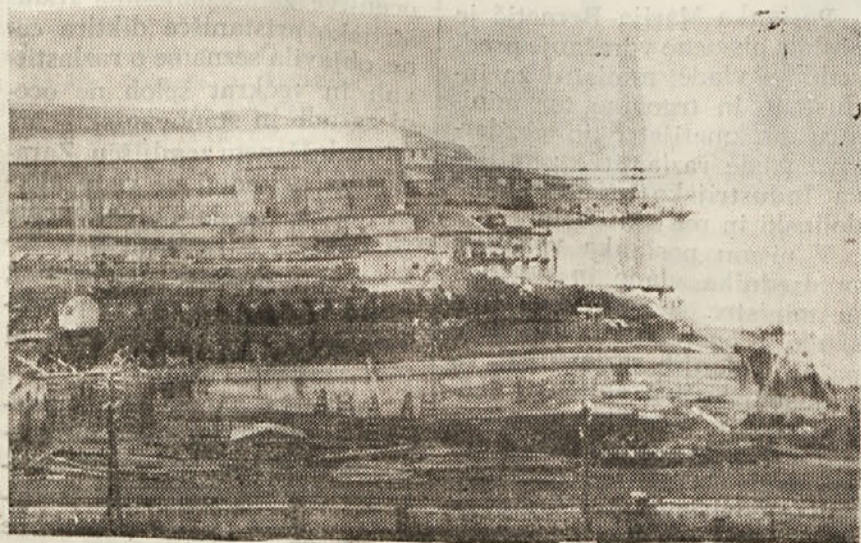

Na predsedstveni tribuni deželne konference KPI je bil tudi tov. Tine Remškar, član CK Zveze komunistov Slovenije. (Na sliki je zraven govornika)

z velikim zadovoljstvom pozdravili ta obisk delegacije KPI v Jugoslaviji.

Tov. Remškar je zatem podčrtal, da je gradnja socializma včasih zelo težka in da je prav zato tembolj koristno medsebojno poznavanje. Zato je velikega pomena najboljše sožitje, ne le med komunisti obeh dežel, marveč med obema narodoma na splošno. Zato moramo tudi v praksi težiti za tem, da se še bolj okrepi aktivna koeksistenco med narodi.

Svoj pozdrav je predstavnik ZKS zaključil, poudarjajoč, da je zblizanje med komunisti Slovenije in naše dežele velikega pomena tudi za to, da se odpravijo vsi ostanki preteklosti. Izrazil je tudi prepričanje, da se bodo v bodoče medsebojni stiki še bolj povečali.

Okrepitev ladjedelnic in pomorskih zvez: dva problema, ki ju bo morala rešiti nova deželna uprava.

O problemih slovenske narodne manjšine

V diskusijo na deželni konferenci KPI je posegel tudi delegat tovariš Dušan Furlan. Obraščeval je vprašanja naše narodne manjšine. Iz njegovega govora povzemamo naslednje:

Dovolite mi, da se v svojem posegu v diskusijo, dotaknem vprašanja, ki je komunistom vedno bilo iskreno pri srcu in je v programih komunističnih partij od samega njihovega nastanka zavzemalo enega najvažnejših mest, pri tem mislim za narodno vprašanje.

Nacionalno vprašanje Slovencev je po zadnji vojni dokončno bilo rešeno v okviru Socialistične republike Jugoslavije. Toda nekatera ozemlja, naseljena s slovenskim prebivalstvom, spadajo tudi pod Italijo in Avstrijo. To slovensko prebivalstvo predstavlja tu državljane, ki tvorijo posebno etnično skupnost, z vsemi njenimi značilnostmi glede pravic in potreb, ki jih sleherna demokratična država manjšinam mora zagotoviti.

Po zmagi nad fašizmom so bile ustvarjene možnosti, da se poleg drugih temeljnih vprašanj demokratičnega razvoja nove italijanske republike, obenem pravilno in demokratično reši tudi vprašanje narodnih manjšin, predvsem slovenske, ki je med vsemi od nekdanj bila najbolj zapostavljena.

Glede na ves razvoj italijanske povojne stvarnosti pa se je izkazalo, da so upanja v hitro rešitev bila iluzorna. Obnovi Italije, v njenih družbenih, ekonomskih, socialnih, političnih in ostalih strukturah so se kmalu postavili po robu najkonservativnejši in najreakcionarniji gospodarstveniki in politični krogi, podprti, lahko rečemo, od vse mednarodne reakcije, predvsem ameriške. V teh in takšnih pogojih, razumljivo, tudi za rešitev vprašanj slovenske narodne manjšine niso mogle obstajati najugodnejše perspektive. Neglede na to, da v splošnem buržoazni razred preko svojih vlad še nikjer ni pokazal kakih posebnih moralnih obzirov niti do obveznosti, ki jih je sam sprejel; neglede na to pa je pri tem treba upoštevati tudi to, da ta razred, ki v družbeni stvarnosti stremi za lastno hegemonijo na vseh področjih, ne more, da bi se zatekel tudi k nasilju v najrazličnejših oblikah. Ena izmed oblik tega nasilja pa se izraža tudi v njegovih pogledih, ki jih preko svojih družbeno-političnih vzvodov uresničuje v odnosih do narodnih manjšin. Te so za buržoazne reakcionarne in imperialistične politike od nekdanj bile samo drobni za primer morebitnih mešetarenj in pogajanj z enako razpoloženimi partnerji ali pa so bile predmet špekulacije in pa maneversko sredstvo v njihovih mednarodnih spletkah, izražajočih se v ograjanju neodvisnosti drugih, posebno manjšin narodov in držav, kakor tudi v pripravljanih raznih mednarodnih zapletljivostih, spopadov, agresij in osvajanj. Skratka,

manjšine so zanje vselej predstavljale najprimernejše sredstvo za doseganje njihovih razrednih ciljev in pa objekt najhujšega zatiranja, tembolj, ker je na ta način tudi pripadnike lastnega večinskega naroda bilo moč na najlažji način zanesti nacionalistične strasti ter jih mobilizirati za svoje načrte.

Tako je, torej, bilo tudi v našem primeru.

Vlada ni izpolnila svojih obveznosti

Kako so se uresničile zahteve Slovencev? Od 139 členov republiške ustave jih je do danes morda bilo izpolnjenih komaj tretjina. Vendar med vsemi, ki so bili izpolnjeni, nista ne člen 3, in tudi ne člen 6., torej nobeden od členov, ki državljanom zagotavljata popolno enakopravnost in posebne predpise za jezikovne manjšine, na katerih bi slovenski narodni manjšini bili zagotovljeni nemoten narodni, jezikovni, kulturni, gospodarski in nasploh vsestranski razvoj.

Letos bo minilo deset let odkar sta bila podpisana londonska spomenica skupno s posebnim statutom. S tem podpisom so bile postavljene nove osnove tudi za postopno normalizacijo odnosov med Italijo in Jugoslavijo. Ustvarjeni so bili pogoji tudi za bodoče sodelovanje, ki se danes čedalje bolj krepki, kar je nedvomno razveseljivo in spodbudno. Vendar pa smo pripadniki slovenske manjšinske skupnosti v Italiji vse preveč računali na omenjeni sporazum. Rimska vlada svojih obveznosti do slovenske manjšine — razen pomanjkljivega šolskega zakona — do danes ni objavila in potemtakim tudi omenjenih svojih obveznosti ni izpolnila.

Slovence delijo v tri različne skupine

Tako je tu živečim Slovencev kot edini dokument, kjer so njihove pravice jasneje in podrobneje navedene, ostal samo poseben statut. Spričo tega pa se je ustvarilo tudi absurdo dejstvo, da se danes za uveljavitev svojih državljanских pravic pripadniki slovenske skupnosti ne morejo zateči k državni ustavi.

Sicer pa tudi na osnovi posebnega statuta nismo dosegli tega, kar nam je bilo obljubljeno. Neglede na dejstvo, da v omenjenem statutu priznane pravice predstavljajo samo minimum določenih pogojev, potrebnih za normalen in neoviran razvoj, kakor tudi, da je z njim bila v Italiji živeča slovenska narodna manjšina razdeljena na tri v docela različnih pogojih živeče skupine — tržaško, goriško in beneško — neglede na vse to Slovenci na Tržaškem še danes ne morejo enakopravno uporabljati svoj materni jezik v odnosih z oblastmi, v javnih uradih in na sodiščih, še danes v pretežno slovenskih naseljih ni dvojezičnih napisov, še danes nismo sorazmerno udeleženi v javni upravi, slovenske kulturne in dru-

ge ustanove še danes ne prejeto nobene pomoči iz javnih finančnih sredstev itd., pač pa smo, nasprotno, še danes deležni diskriminacijskega ravnanja na osnovi še vedno veljavnih fašističnih zakonov, kakršni so npr. oni, ki prepoveduje rabo slovenskega jezika na sodišču.

Vse obsodbe je tudi vredno, da se z umetnimi sredstvi in na nasilen način skuša spreminjati etnična podoba številnih področij, kjer je doslej obstajala strnjena slovenska manjšina.

Lahko bi našli številne druge primere, toda že to, kar je zapopadeno v gornjih odstavkih (govornik je namreč obraščeval konkretne primere, med katerimi je tudi tisti, ki se tiče partizanskega spomenika na tržaškem pokopališču. Op. u. redn.). nudi neizpodbiten dokaz neiskrenega ravnanja dosedanjih demokristjanskih vlad, namernega izmikavanja lastnim obveznostim, primer pomanjkanja sleherne dobre volje, grobega neupoštevanja življenjsko nujnih potreb slovenskega življa.

Ni prave demokracije brez enakopravnosti vseh državljanov

V nobenem primeru — in tega ne bomo nikoli dovolj poudarili — ne more biti prave demokracije, ako vsi državljani ne uživajo popolne enakopravnosti, vključno pravice do rabe svojega materinega jezika.

Odveč bi bilo v teh okoliščinah poudarjati obveznosti, ki jih s tem v zvezi imamo komunisti. Nacionalnemu vprašanju, oziroma vprašanju narodnih manjšin so že od samega začetka delavskih gibanj posvečali največjo pozornost vsi klasiki marksizma-leninizma. V razrednem programu delavskih gibanj in njihovem boju za uveljavitev teh programov, torej ustvaritev novih socialističnih oblik družbe, v njihovem boju za temu ustrezne pogoje nove in vsebinsko bolj izpopolnjene demokracije, pa obenem to vprašanje predstavlja neločljiv in organsko vraščen element. Za komuniste tega vprašanja ni moč ločiti od splošnih naporov za uveljavitev obseznega programa družbenega preporoda v smislu preobrazbe obstoječih gospodarskih, socialnih in političnih struktur. To pa pomeni, da za slovensko narodno skupnostjo v njenem boju za svoj lastni obstoj ter uveljavitev njenih pravic stoji — in da ta boj podpira — vsa napredna demokratična italijanska javnost, na čelu z delavskim gibanjem in Komunistično partijo, ob udeležbi vseh ostalih naprednih političnih sil.

KPI se ravna in deluje v duhu načel marksizma-leninizma

Vrhu tega, da se KPI, kot vse revolucionarne delavske partije, v pogledu reševanja nacionalnega vprašanja ravna in ga rešuje v duhu temeljnih načel marksizma-leninizma, pa je to

vprašanje še jasneje in bolj podrobno izdelano ter razvito v resoluciji vodstva KPI iz maja 1962 in nato potrjeni od X. kongresa, s čimer je ta postala obvezna za vse njene člane. Tudi v parlamentu so komunisti jasno dokazali, da se KPI najodločneje postavlja po robu slehernemu poskusu, naj si bo odkrite ali prikrite, posredne ali neposredne asimilacije slovenske narodne skupnosti. Dokaz, kako resno in odgovorno, v skladu s temeljnimi načeli socialističnega internacionalizma, partijska rešuje to vprašanje, predstavlja tudi izvolitev komunističnega predstavnika, pripadnika slovenske narodne manjšine, v rimski parlament.

Zatem je tovariš Furlan govoril o obveznostih, ki jih imajo danes komunisti. Poudaril je, da bodo komunisti tudi v bodoče nadaljevali boj za zmago demokratičnega načela o nacionalni enakopravnosti, da bodo ta boj vodili tudi v deželnem svetu, kot ga že vodijo v parlamentu, pokrajinskih in občinskih svetih. Naglasil je potrebo, naj partijska, za doseg teh ciljev, preko svojih osnovnih organizacij in članstva, vsepo vsod, kjer žive Slovenci, pristopi tudi k najrazličnejšim oblikam nadrobnega praktičnega političnega dela v prid utrjevanja njihove narodne zavesti.

Med drugim se je dotaknil tudi vprašanja slovenske šole ter poudaril, da mora biti slovenski otrok ne le deležen slovenske šolske izobrazbe, ampak tudi vzgoje v smislu ljubezni do svojega rodu in jezika.

Na koncu je tovariš Furlan govoril tudi o «levem centru», v kolikor je v zvezi z vprašanje narodne manjšine. Poudaril je, da je pred kratkim sklenjeni sporazum (v Trstu), kar zadeva slovenske potrebe in položaj nejasen, da niso v njem navedene konkretne obveznosti, niti časovni termini, saj v tem sporazumu se niti ne omenja posebni statut londonskega (Nadaljevanje na zadnji strani)

Razpis natečajev za službo pri železnici

Tržaški odbor vsedržavnega združenja partizanov ANPI sporoča, da so državne železnice razpisale javne natečaje za naslednja delovna mesta:

1. Za 960 mest pomočnika strojnika na preizkušnji. Prosvitci morajo imeti spričevalo 3. razreda nižje industrijske strokovne šole.
2. Za 300 mest postajnega pomočnika na preizkušnji, od katerih odpade 15 mest za železniški direktorij v Trstu in Benetkah. Predložiti je treba spričevalo opravljene nižje srednje šole.
3. Za 368 mest kvalificiranih delavcev na preizkušnji (mehaničari, in elektromehaničari).
4. Za 571 mest kvalificiranih delavcev v električni stroki na preizkušnji, od katerih 10 za Trst.
5. Za 61 mest kvalificiranih delavcev na preizkušnji za hidravlično in varilno stroko.
6. 740 mest za čuvaje na preizkušnji. Za zadnje štiri skupine morajo prosvitci imeti spričevalo o opravljenih osnovnih šoli.

Izpiti bodo na sedežih železniških ravnateljstev. Nadalje so razpisali tudi javna natečaja z izpiti v Rimu za 540 mest postajnih načelnikov na preizkušnji in 465 mest načelnikov upravne službe. Za ta natečaja je potrebna matura. Prošnje se lahko predložijo do 17. februarja.

Obvestila kmetovavcem

Obveščamo zainteresirane kmetovavce, da Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo sprejema naročila za nakup semena večne detelje, detelje inkarnatke in mešanice travnih semen ter čebulic gladiolov.

Prispevek v najvišjem znesku 50 odst. nakupne cene bodo prejeli neposredni obdelovalci zemlje, spoznavinari in najemniki za vsoto do 10.000 lir vrednosti naročenih semen krmnih rastlin in najmanj 250 čebulic gladiolov.

***

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo v Trstu sporoča, sporazumno s Fitopatološkim zavodom, da je od 1. februarja odprt poseben urad za posvetovanja o rastlinskih boleznih rastlinskega ali živalskega izvora.

Posvetovalna služba se bo vršila pri Pokrajinskem kmetijskem nadzorništvu ob ponedeljkih in sobotah med uradnimi urami.

Za vsa pojasnila se zainteresiranci lahko obrnejo na telefonično št. 38-673 ali 23-297.

Proti krivičnim razlastitvam

Intervencija poslanke Berneticheve v prid kmetov iz dolinske in miljske občine

Poslanica Marija Bernetič je poslala pismeno vprašanje predsedniku vlade, ministru za industrijo in trgovino ter ministru za kmetijstvo in gozdarstvo glede razlastitve zemljišč za Industrijsko pristanišče, v dolinski in miljski občini.

V pismu poslanica vprašuje predsednika vlade in omenjene ministre, če vedo za veliko škodo in ogorčenje zaradi načina pri sedanjih razlastitvah za Industrijsko pristanišče na škodo številnih lastnikov zemljišč in kmetov na področju omenjenih dveh občin, ki je med najbolj rodovitnimi na Tržaškem. Nato navaja v pismu postopek Industrijskega pristanišča na podlagi odloka št. 66 bivše ZVU,

ki ne upošteva pravic razlaščenec, ki jih jamči člen 42 republiške ustave, ne jamči pravičnega postopka, niti pravične ocenitve za odškodnino, Industrijsko pristanišče diktira cene, objavila sezname o razlastitvah in večkrat sploh ne oceniti zgradb in stanovanjskih hiš na razlaščenem zemljišču. Zaradi tega prizadeti ne vedo ničesar, dokler ne dobijo dokončnega dekreta o razlastitvi, v katerem je označena odškodnina, ne da bi prej nepremičnino ocenili sodni cenivci in ne da bi prej vprašali sodišče.

Poslanica zaradi tega vprašuje predsednika vlade in omenjena ministra, kaj bodo ukrenili v zaščito prizadetih lastnikov, obenem pa, da se preklicijo odlok bivše ZVU in uveljavi zakon iz leta 1865.

Trst

„Levi center“ (ki ga v resnici ni) na pokrajini

Tudi pokrajinska uprava ima tako imenovani «odbor levega centra». Do tega v pokrajini ni prišlo z odstopom celotnega odbora in seveda tudi predsednika ter z izvolitvijo novega odbora, kot v občinski upravi, ampak le z nekaterimi malimi spremembami. Na zadnji seji pokrajinskega sveta sta demokristjanski odbornik dr. Savona in demokristjanski namestnik odbornika De Carli podala ostavko, nakar sta bila na njuno mesto izvoljena socialdemokrat dr. Fogher za odbornika in republikanec Fragiaco za namestnika odbornika.

Sicer pa je predsednik pokrajine dr. Delise pred glasovanjem o ostavki dveh demokristjanov in pred izvolitvijo dveh novih članov odbora podal daljšo programsko izjavo odbora, v kateri je le bežno in rekli bi skoraj sramežljivo omenil nekatera vprašanja, ki se tičejo Slovencev potem ko je prebral politični del sporazuma med KD, PSDI, PRI in PSI glede uveljavitve občinske in pokrajinske uprave levega centra tudi v Trstu. V tem sporazumu je tudi znani odstavek o slovenski manjšini, o čemer smo že poročali. Programsko izjavo pokrajinskega odbora pravi med drugim, da bo glede krajevnih napisov v okolici «pokrajinska uprava proučila možnost, da se nudijo občinam širša praktična pooblastila v zvezi s cestno toponomastiko» in «... dejavnost »Ente Rinascita Agricola» bo usklajena na način, da bo bolj ustrezala kmetijskemu življenju, upoštevajoč pri tem tudi jezikovne značilnosti prizadetih».

To sta dve «konkretni vprašanja», ki naj bi jih pokrajinski odbor levega centra rešil v korist Slovencev. Razumljivo je, da bodo prav komunistični svetovavci v pokrajinskem svetu tisti, ki bodo gotovo podprli vsako pozitivno pobudo uprave ne samo v korist Slovencev, ampak tudi v korist vsega prebivalstva, kot je to še posebno poudaril v svojem govoru svetovavec Colli.

Toda to kar nam Slovincem objublja demokristjani že meji na zasmehovanje. Pravijo, da bodo proučili možnost, da se nudijo občinam širša praktična pooblastila v zvezi s cestno toponomastiko. Kaj hočejo KD in njeni stari in novi zavezniki s tem povedati? Ali morata to, da bodo okoliške slovenske občine lahko postavljale na svoje stroške dvojezične krajevne napise tudi na pokrajinskih cestah? Zakaj se ni glede tega vprašanja pokrajinska uprava «levega centra» obvezala, da bo sama poskrbela za postavitev dvojezičnih napisov slovenskih krajevnih imen? Ali se demokristjani še vedno sramujejo to storiti in bodo zato «dali občinam širša praktična pooblastila» v tem pogledu? Kaj pa mislijo demokristjani z «Ente Rinascita Agricola», ko pravijo, da bo «... njena dejavnost bolj ustrezala kmetijskemu življenju, upoštevajoč pri tem jezikovno značilnost prizadetih» res nam ni jasno.

Poleg tega pa je zelo značilno dejstvo, da «levi center» v pokrajinski upravi deluje pod vodstvom predsednika dr. Deliseja, ki je na seji pokrajinskega odbora KD jasno povedal, da je proti levemu centru. Zato se tudi dr. Delise ni udeleževal razgovorov med štirimi prizadetimi strankami za uveljavitev «levega centra» v pokrajinski upravi. Namesto nje ga je v imenu pokrajinskega odbora vodil razgovore dr. Savona, ki pa je prav z nastopom odbora «levega centra» podal ostavko na mesto odbornika. Po vsem tem je res težko govoriti o kakem pokrajinskem odboru «levega centra», ko mu še nadalje načeljuje predsednik, ki nasprotuje levemu centru.

V spomin

V počastitev spomina brata Jakoba E. daruje sestra Albina 2.000 lir za sklad «Dela».

Najlepša hvala!

Gorica

Nenavadna zamenjava župana

Goriški župan dr. Poterzio je odstopil in na njegovo mesto je bil izvoljen dr. Gallarotti, bivši občinski odbornik za finance.

Demokristjani so skušali to zamenjavo opravičiti s tem, da so širili glasove, da prejšnji župan odstopa «zaradi bolezni». Tem glascvom pa seveda nihče ne verjame.

Kaže, da gre za to, da bi tudi v Gorici pripravili pot podobnemu «levemu centru» kot v Trstu, kjer je pa ostalo vse pri starem. Z odstranitvijo prejšnjega župana, naj bi bil odstranjen človek, ki naj bi «nosil vso odgovornost» za prejšnjo konservativno upravo, ki je onemogočila celo socialdemokratom, sodelovanje v občinski upravi. In ker so komunisti razgalili vse to, so demokristjani vzhiceni. Da pa so komunisti zadeli v pravo smer, so potrdili prav demokristjani sami na seji občinskega sveta.

Nekatere spremembe na področju mejne politike, nekatere municipalizacije in določena sprememba stališč glede slovenske manjšine naj bi po demokristjanskem mnenju spremenila stališča socialistov. Toda to je še premalo.

Da je potrebno še mnogo drugega je jasno vsem levičarskim silam, tudi socialistom, ki so odklonili ponudbo o zavezništvu.

Edini, ki tega ni razumel je dr. Sfiligoj, ki se strinja z demokristjanskimi koncesijam in ki smatra, da so že vsi problemi slovenske manjšine ugodno rešeni. Sicer pa je že vsem znano, da ta samoimenovani «zaščitnik Slovencev» sprejema politiko Krščanske demokracije, ne glede nato, kakšna je.

PRIREDTVJE

SLOVENSKO GLEDALIŠČE v Trstu ponovi danes, petek, 7. februarja ob 20.30. v Avditoriju Dikličevo dramo «NA ZELENIM TRATI». Kot gost bo v drami nastopil tudi Stane Sever iz Ljubljane.

V PROSVETNEM DOMU na Opčinah bo v nedeljo, 16. februarja ob 4. popoldne Prešernova proslava s pestrim sporedom. Proslavo organizira prosvetno društvo «Opčine».

SLOVENSKI KLUB v Trstu priredi v torek, 18. februarja ob 21. uri predavanje o filmski umetnosti. Govoril bo režiser Jože Babič.

PROSVETNO DRUŠTVO «VESNA» iz Križa bo v nedeljo, 16. februarja, gostovalo v Komnu. Dramska družina bo uprizorila veseligrro «Na kriški osmici». Nastopili bodo tudi pevci.

CESTITKE — V soboto sta se poročila Julka in Nino Vidau iz Banov. «Delo» jima vošči mnogo sreče na njuni novi življenjski poti!

Smučarsko tekmovanje za dijake

V soboto 1. t.m. so bile v Trbižu smučarske tekme v veleslalomu, ki jih je organiziralo Solsko skrbništvo za vse tržaške višje srednje šole. Letos je prvič, da so se tekmovanja udeležili tudi dijaki Slovenskega znanstvenega liceja.

Glede razmeroma velikega števila udeležencev, startalo je namreč 62 tekmovalcev, so se naši dijaki precej dobro odrezali: zasedli so namreč 3. 5. 16. in 22. mesto. Možina pa je moral odstopiti zaradi okvare na smučeh. Nabrali so največ točk za licejem Dante, tako da so si v skupnem plasmaju res zasluženo priborili 2. mesto.

Vrstni red po šolah je naslednji:
1. licej Dante, 2. Slovenski znanstveni licej, 3. Oberdan, 4. Petrar-

Pajetta

čanov. Zato pa se ne strinjamo z zunanjo politiko, ki jo vodi Saragat. Mi zahtevamo, naj bo Jadransko morje, morje miru, morje brez atomskega orožja, kakor je bilo pravilno poudarjeno tudi med razgovori naše delegacije v Beogradu. In to moramo z vso odločnostjo zahtevati.

V nadaljevanju svojega govora se je poslanec Pajetta obrnil na poslušavce rekoč: Vi morate biti iniciatorji borbe proti ponovni oborožitvi Zahodne Nemčije, proti atomski oborožitvi, ki jo nekateri predlagajo, zahtevati morate politiko miru, ki je možna. Zatem pa je poudaril: Gorje če bi se pri tem ne zavedali dejstva, da obstajajo grožnje imperializma!

Dober del svojega govora je tovariš Pajetta posvetil vprašanju: jem svobodnega in neoviranega razvoja slovenske narodne manjšine v naši deželi in številnim problemom, ki so s temi vprašanji tesno združeni. Med drugim je dejal: prav tu v tej deželi obstajajo dokazi, da je možno sodelovanje z drugimi narodi. Mi smo priča, da je možno to sodelovanje. Bratstvo med Italijani in Slovenci v tej deželi je bilo skovano v težki, skupni borbi proti fašizmu. To je dejstvo, ki ga ni mogoče za-

Novo vodstvo deželne komisije KPI

V novem deželnem komiteju KPI so naslednji tovariši:

Silvano Bacicchi, Arnaldo Baracetti, Fulvio Bergomas, Marija Bernetič, Jole Burlo, Arturo Calabria, Mario Colli, Alvisio Coghetto, Lino Creatin, Antonino Cuffaro, Jelka Gerbec, Raffaele Franco, Mario Lizzero, Bruno Marizza, Bruno Mucchia, Enzo Menichino, Giovanni Miglorini, Antonio Moschioni, Arrigo Paolat, Giacomo Pellegrini, Davide Pescatori, Silvino Poletto, Luigia Rossin, Paolo Sema, Eligio Simsig, Silvano Taronzo, Vittorio Vidali, Spartaco Zorzenon.

Mladinski nogomet

Preteklo nedeljo so se zaključile nogometne tekme, ki jih je organizirala tržaška Zveza komunistične mladine v počastitev 44. obletnice svoje ustanovitve. Tekem se je udeležilo 12 ekip. Prvo mesto je odnesla ekipa iz Ricmanj, drugo pa ekipa iz okraja Sv. Alojz v Trstu.

Nadaljevanje

nikati. Mi komunisti smo bili vedno na stališču, da imajo Slovenci vse pravice do svojega jezika, do svoje kulture, do svojih tradicij, do nemotenega vsestranskega razvoja. KPI se je vselej zavzemala in se borila za te pravice. Mi se nismo nikoli odpovedali pravici, da Slovenec lahko govori tudi na tržaškem Velikem trgu v jeziku, ki ga je naučila njegova mati. Mi smo proti sleherni asimilaciji Slovencev, zato odločno zavračamo sleherni poskus asimilacije, tudi take, ki bi bila manj boleča od metod, ki so se jih posluževali fašisti. Slovenci imajo pravico do neoviranega razvoja, do svojega jezika, svoje kulture in mi Italijani potrebujemo sodelovanje Slovencev. S tem, da Italijani spoštujejo pravice Slovencev, jim ničesar ne poklanjajo. In mi komunisti smo se vselej in vseh okoliščinah borili za zaščito pravic Slovencev, zavedajoč se, da je prav v spoštovanju njihovih pravic jamstvo demokratičnih svobodščin. In v tem je izraz tudi naše razredne solidarnosti. Drugi del svojega govora je tovariš Pajetta posvetil gospodarskim in drugim problemom dežele in države.

Regent

peraiu' (revija KPI); ko pa je bil leta 1941 ustanovljen Vseslovenski komitej, je bil Regent v njem predstavnik Slovencev. Hkrati je vodil slovenske oddaje moskovskega radia. 1945 je dopotoval v Jugoslavijo.

Delo, ki ga je Regent opravil kot kulturni delavec, je enakovredno delu, ki ga je opravil kot politik. Obe dejavnosti pa se tako prepletata, da ju je težko ocenjevati ločeno. Regent, ki je bil do vstopa v socialistično stranko aktivni član tržaškega Dramatičnega društva, je bil namreč v letu 1904-1905 tudi eden izmed ustanoviteljev in vodilnih odbornikov 'Ljudskega odra', hkrati pa je bil tudi njegov dolgoletni tajnik. 'Ljudski oder' je bil ustanovljen z namenom, da izobražuje slovensko in hrvaško ljudstvo in je bil prava ljudska univerza z bogato knjižnico in s številnimi odseki. Razumljivo, da je to delo navdušilo tudi Ivana Cankarja. Ker je članstvo Ljudskega odra po večini leta 1921 prešlo v sklop KPI, je s tem potrjeno, da se je kulturno prosvetno razgledan delavec tudi politično progresivno usmerjal (Na kongresu v Livornu so namreč skoraj vsi delegati organizacij Julijske krajine in Istre glasovali za komunistično frakcijo). Tako orientacijo je pospešilo še 'Delo', ki je bilo po Regentovi zaslugi ustanovljeno leta 1920. V njem je Regent vse bolj uveljavljal komunistično smer.

Regent je tudi eden izmed najplodovitejših marksističnih publicistov. Za italijansko sekcijo Mednarodne pomoči je v emigraciji napisal knjižico «La Venezia Giulia sotto il terrore e le violenze del regime fascista» (izšla v Parizu leta 1929), v Moskvi pa je skupaj z drugi-

mi sodelavci oskrbel natis kar 64 marksističnih del v slovensščini in srbohrvaščini. Že ko je bil v Trstu je poleg «Dela» nekaj časa urejal tudi «Il Lavoratore», kasneje je urejal «Delavski list», ter nekaj časa tudi revijo «Njiva». V Moskvi je nekaj časa urejal list «Die Rote Hilfe», po vojni v «Socialistično misel», ki je nekaj let izhajala v Ljubljani. Se vedno sodeluje pri številnih slovenskih publikacijah. Oskrbel je tudi izdajo treh del «Poglavja iz bojev za socializem», ki so izšla pri Cankarjevi založbi v Ljubljani in v katerih so zbrani vsi ohranjeni najpomembnejši sestavki, ki jih je objavil v raznih listih (med drugim tudi v «Delu») ali pa jih je bral po radiu Moskva.

Kongo

UMHK črpa v svojih rudnikih v Katangi 8 odstotkov svetovne produkcije bakra, 75 odstotkov svetovne proizvodnje radija, 60 odstotkov svetovne proizvodnje kobalta, 60 odstotkov svetovne proizvodnje surovih diamantov, 40 odstotkov svetovne proizvodnje germanija. To pa pomeni sto in sto milijard letnega čistega dobička. Ta UMHK nikakor ni edina tuja družba, ki se okorišča s kongoškim bogastvom. In vse te družbe skoraj povsem neovirano izvažajo veliko večino svojega čistega dobička.

Nezaposleni čakajo ure in ure pred samopostrežbami, kjer prodajajo hrano in drugo blago po blokiranih cenah in to samo zato, da bi takoj nato večino nakupljenega blaga in hrane prodali na črni bozi. Tako stane majhen zavojček sladkorja, ki ga prodajajo v samopostrežbah po 15 frankov, na trgu kar 60 frankov, štruca kruha (cena v samopostrežbi 10 frankov) pa na trgu ni mogoče dobiti za manj kot 25 frankov kilogram govedine stane več kot tri tisočake.

Da bi imela vlada kakršnokoli korist od nedavne devalvacije, mora obdržati sedanji nivo plač. To pa bo ostvarljivo samo, če cene ne bodo rasle več tako vrtoglavo. Ciri Adula je zato obljubil, da bodo «kar najbolj energično pregledovali zaloge», da bo isto veljalo za cene in da bodo poskrbeli, da nekaterih proizvodov ne bo zmanjkalo na trgu. Uvozniki, ki prikrivajo zaloge in čakajo na zvišanje cen bodo kaznovani denarno (20 odstotkov vrednosti zalog) in tudi z zapornom. Tujce, ki bi zalotili pri špekuliranju, pa bodo takoj pregnali iz države. S tujci pa seveda niso mišljeni voditelji in delničarji UMHK. Tej so vse špekulacije dovoljene.

«VIE NUOVE»

Problemi Slovencev

sporazuma. Svoje izvajanje pa je zaključil poudarjajoč:

«Naše manjšinsko vprašanje je potrebno kompleksno reševati, ne enostransko, potrebno ga je reševati v vseh komponentah, skozi prizmo njegovih najvažnejših potreb, potemtakem tudi onih gospodarskega značaja. Vprašanje naših kulturnih ustanov in kulture je, poleg drugih, tudi vprašanje sredstev, a ta je moč ustvarjati le na gospodarskem področju. Medle obljube ob nekakšnem paternalističnem odnosu in razpoloženju je nedvomno prav ono, kar je nam, pripadnikom slovenske manjšine, najmanj všeč in tudi najmanj potrebno».